

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ
ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД
ПОСТАНОВА
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ**

29.09.2026 м. Дніпро Справа № 908/3572/23

Центральний апеляційний господарський суд у складі колегії суддів:

головуючого судді: Віннікова С.В. (доповідач)

суддів: Висоцького А.М., Чус О.В.

секретар судового засідання: Мошинець Ю.О.

за участю представників сторін:

від позивача: Доманський В.П.;

від відповідача: Шостак Д.Ю.;

від третьої особи: представник не з'явився;

розглянувши у відкритому судовому засіданні матеріали апеляційної скарги Товариства з обмеженою відповідальністю МЕЛСІТІ на рішення Господарського суду Запорізької області від 18.06.2026 (суддя **Зінченко Н.Г., повний текст рішення складений 26.06.2026) у справі № 908/3572/23,**

за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю МЕЛСІТІ

до Департаменту капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області

третья особа, що не заявляє самостійних вимог на предмет спору, на стороні відповідача
Фізична особа-підприємець Семеняченко Олександр Іванович

про стягнення 69 052 964,27 грн,

В С Т А Н О В И В:

Короткий зміст позовних вимог

До Господарського суду Запорізької області звернулось Товариство з обмеженою відповідальністю МЕЛСІТІ з позовною заявою до Департаменту капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області про стягнення 69 052 964,27 грн заборгованості за договором № 1 Р/22 від 03.02.2022 про закупівлю робіт за державні кошти по об'єкту Будівництво оздоровчого центру з льодовою ареною по проспекту Б.Хмельницького, 46/9, м. Мелітополь Запорізької області, в тому числі 56 090 745,20

грн основного боргу за виконані роботи, 5 609 064,52 грн пені, 5 247 561,00 грн інфляційних втрат та 2 105 593,55 грн 3 % річних.

Короткий зміст оскаржуваного судового рішення у справі

Рішенням Господарського суду Запорізької області від 18.06.2026 у справі №908/3572/23 в задоволенні позову відмовлено повністю.

Узагальнені доводи особи, яка подала апеляційну скаргу та короткий зміст апеляційної скарги

Не погодившись із зазначеним рішенням до Центрального апеляційного господарського суду з апеляційною скаргою звернулось Товариство з обмеженою відповідальністю МЕЛСІТІ, в якій просить скасувати рішення Господарського суду Запорізької області від 18.06.2026 та ухвалити нове, яким задовольнити позовну заяву у повному обсязі.

Скаржник у апеляційній скарзі зазначає, що 03.02.2022 між сторонами укладено Договір № 1 Р/22 на будівництво оздоровчого центру з льодовою ареною в м. Мелітополі. Підрядні роботи були виконані позивачем у повному обсязі до 21.02.2022, оглядалися та попередньо приймалися представниками замовника, а обсяги та норми перевірялися спеціалістом з технічного нагляду ФОП Семеняченком О.І. Через початок бойових дій та тимчасову окупацію міста Мелітополь з 25.02.2022 своєчасно підготувати документи було неможливо. Після переміщення позивача до Запоріжжя обмін актами КБ-2в та КБ-3 з інженером технагляду відбувався за допомогою волонтерів, після чого всі акти на суму 56 090 745,20 грн були підписані сторонами та скріплені печатками без жодних зауважень чи відмов. Реальність робіт також підтверджується долученим до матеріалів справи фотоальбомом.

Відповідач оплату не здійснив, проте у своєму відзиві на позовну заяву офіційно погодився з вимогою щодо основного боргу, визнав заборгованість у сумі 56 090 745,20 грн, зареєстрував кредитні зобов'язання і платіжні інструкції в Державній казначейській службі та просив задовольнити цю вимогу, заперечуючи лише проти пені, 3% річних та інфляційних через обставини непереборної сили. Незважаючи на це, суд першої інстанції відмовив у позові повністю, порушивши положення ч. 1 ст. 75 та ст. 191 ГПК України щодо звільнення від доказування визнаних обставин, а також принципи диспозитивності та змагальності (ст. 13, 14 ГПК України). За відсутності спору щодо факту виконання робіт та суми боргу між сторонами, суд не мав права самостійно вигадувати спір, ставити під сумнів добровільний відзив державного органу та відмовляти у стягненні погодженої суми. Судову експертизу суд при цьому не призначав.

Суд безпідставно використав висновки постанови Верховного Суду від 02.06.2023 у справі № 914/2355/21, яка спрямована на захист підрядника у разі ухилення замовника від підписання документів. У даній справі акти підписані, а затримка в їхньому оформленні через воєнні дії не спростовує реальність самої господарської операції. Так само помилковим є посилання суду на нікчемність актів за ст. 13 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». Акти приймання робіт є первинними обліковими документами за ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а не правочинами за ст. 202 ЦК України, що підтверджується послідовною практикою Верховного Суду. Сам договір укладено до окупації, а закон не забороняє документальну фіксацію виконання раніше взятих зобов'язань.

Відмова у стягненні боргу порушує принцип добросовісності та доктрину заборони суперечливої поведінки (*venire contra factum proprium*), закріплені в постановах ВС від 30.07.2020 у справі № 357/7734/18 та від 07.10.2020 у справі № 450/2286/16-ц. Відповідач діяв послідовно, прийняв роботи, облікував борг і визнав його в суді, тому рішення суду фактично змушує учасників діяти недобросовісно. Окрім того, суд безпідставно не прийняв до уваги підписи сертифікованого інженера технічного нагляду, діяльність якого регулюється постановою КМУ № 903 і який несе

персональну відповідальність, а його записи та підписи є належними доказами фізичного виконання робіт на майданчику.

На думку скаржника, суд допустив помилку, застосувавши фактор війни та форс-мажору для звільнення відповідача від оплати основної суми боргу. Згідно з ч. 1 ст. 617 ЦК України обставини непереборної сили звільняють виключно від відповідальності, але не скасовують обов'язок виконати основне грошове зобов'язання. Сам по собі лист ТПП України № 2024/02.0-7.1 від 28.02.2022 є загальним документом і не є індивідуальним сертифікатом. За усталеною практикою Верховного Суду факт воєнного стану автоматично не звільняє від виконання зобов'язань за конкретним договором без доведення прямого причинно-наслідкового зв'язку, а передбачені розділом XV Договору акти форс-мажору сторонами не склалися. Суд першої інстанції порушив ст. 86 ГПК України, не дослідив докази в їхній сукупності та не врахував дискреційні повноваження щодо зменшення штрафних санкцій (ст. 551 ЦК, ст. 233 ГК України), повністю звільнивши замовника від виплат. Орієнтовні витрати позивача на професійну правничу допомогу становлять 50 000,00 грн додатково до сплаченого судового збору.

На підставі викладеного скаржник просить суд апеляційної інстанції скасувати повністю рішення Господарського суду Запорізької області від 18.06.2026 у справі № 908/3572/23 та ухвалити нове рішення про повне задоволення позову ТОВ «МЕЛСІТІ», стягнувши з Департаменту 56 090 745,20 грн основного боргу (в тому числі на підставі визнання позову), 5 609 064,52 грн пені, 5 247 561,00 грн інфляційних втрат, 2 105 593,55 грн 3% річних, а також покласти на відповідача понесені судові витрати зі сплати судового збору та витрат на професійну правничу допомогу.

Узагальнений виклад позиції учасників справи

Від Департаменту капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області надійшли пояснення, у яких відповідач зазначив, що його правова позиція залишається незмінною та відповідає позиції, викладеній у відзиві на позовну заяву в суді першої інстанції.

Відповідач підтвердив факт укладення договору № 1 Р/22 від 03.02.2022, прийняття виконаних робіт за відповідними актами на суму 56 090 745,20 грн, у зв'язку з чим не заперечує проти задоволення позову в частині стягнення вказаного основного боргу. Також зазначив, що вчинив дії щодо виконання зобов'язання, зареєструвавши кредиторську заборгованість та платіжні інструкції №№ 1 15 в органах Державної казначейської служби України, проте платежі не проведені в умовах особливого режиму обслуговування за постановою КМУ № 590.

Водночас відповідач заперечує проти стягнення пені у розмірі 5 609 064,52 грн, інфляційних втрат у розмірі 5 247 561,00 грн та трьох процентів річних у сумі 2 105 593,55 грн, вказуючи, що невиконання зобов'язання не було наслідком недобросовісної поведінки чи ухилення від розрахунків, а зумовлене об'єктивними обставинами воєнного часу, збройною агресією РФ та тимчасовою окупацією міста Мелітополя.

Крім того, відповідач наголосив, що при вирішенні питання щодо пені підлягають врахуванню положення частини третьої статті 551 ЦК України щодо можливості зменшення розміру неустойки з огляду на обставини, які мають істотне значення, та просив залишити апеляційну скаргу в частині стягнення пені, інфляційних втрат і трьох процентів річних без задоволення.

Третя особа своїм правом на подання відзиву та пояснень не скористалось.

Рух справи в суді апеляційної інстанції

Відповідно до протоколу автоматизованого розподілу судової справи між суддями від 17.07.2026 для розгляду справи визначена колегія суддів у складі: головуєчого судді Віннікова С.В., (доповідач), суддів: Висоцького А.М., Чус О.В.

Ухвалою Центрального апеляційного господарського суду від 20.07.2026 апеляційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю МЕЛСІТІ на рішення Господарського суду Запорізької області від 18.06.2026 у справі №908/3572/23 залишено без руху, апелянту надано строк для усунення недоліків апеляційної скарги.

24.07.2026 на адресу Центрального апеляційного господарського суду надійшла заява про усунення недоліків апеляційної скарги. Отже, недоліки апеляційної скарги усунені у визначений судом строк.

Ухвалою від 27.07.2026 відкрито апеляційне провадження за апеляційною скаргою Товариства з обмеженою відповідальністю МЕЛСІТІ на рішення Господарського суду Запорізької області від 18.06.2026 у справі № 908/3572/23. Розгляд справи № 908/3572/23 призначено у судовому засіданні на 23.09.2026.

У судовому засіданні 23.09.2026 суд оголосив перерву до 29.09.2026.

У судовому засіданні 29.09.2026 з'явилися представники позивача та відповідача.

Третя особа у судовому засіданні 29.09.2026 не з'явилася.

У судовому засіданні 29.09.2026 колегією суддів оголошено вступну та резолютивну частини постанови.

Встановлені судом обставини справи

Судом першої інстанції встановлено, що 03.02.2022 ТОВ МЕЛСІТІ (позивач у справі, Виконавець) та Департаментом капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області (відповідач у справі, Замовник) укладено Договір № 1 Р/22 про закупівлю робіт за державні кошти по об'єкту Будівництво оздоровчого центру з льодовою ареною по проспекту Б.Хмельницького, 46/9, м. Мелітополь Запорізької області (далі за текстом - Договір), відповідно до п. 1.1 якого Виконавець зобов'язався у 2022 році виконати підрядні роботи по об'єкту Будівництво оздоровчого центру з льодовою ареною по проспекту Б. Хмельницького, 46/9, м. Мелітополь, Запорізької області (ДК 45212000-6 Будівництво закладів дозвілля, спортивних, культурних закладів, закладів тимчасового розміщення та ресторанів), зазначені в пропозиції відкритих торгів, а Замовник прийняти та оплатити їх.

За умовами п. 3.1 Договору ціна цього Договору складає 59 521 307 грн. 20 коп., у т.ч. ПДВ 9 920 217 грн. 87 коп. З них кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.05.2021 № 527-р Про затвердження розподілу обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на розвиток спортивної інфраструктури у 2021 році в сумі 56 166 928 грн. 00 коп., кошти місцевого бюджету Мелітопольської міської територіальної громади 3 354 379 грн. 20 коп.

Згідно з пунктами 4.1, 4.4 Договору Замовник здійснює на розрахунковий рахунок Виконавця проміжні платежі за виконані роботи на підставі Актів за формою КБ-3, КБ-2в.

Пунктом 4.2 Договору передбачено, що бюджетні зобов'язання Замовника виникають за наявності та в обсягах бюджетного призначення на відповідний рік в межах реального фінансування.

Відповідно до п. 4.3 Договору джерелом фінансування робіт є: кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підставі розпорядження КМУ від 31.05.2021 № 527-р Про затвердження розподілу обсягу субвенції з державного місцевим бюджетам на розвиток спортивної інфраструктури у 2021 році в сумі 56 166 928,00 грн., кошти місцевого бюджету Мелітопольської міської територіальної громади в сумі 3 354 379,20 грн.

Оплата Виконавцю за виконані роботи проводиться при підписанні форм КБ-2в та КБ-3 у термін не більше 7 банківських діб з моменту пред'явлення, але не пізніше 30.06.2022. (п. 4.4 Договору).

У пункті 5.1 Договору сторони визначили термін виконання робіт: з 03.02.2022 до 30.06.2022.

У подальшому сторони неодноразово вносили зміни до пунктів 4.4 та 5.1 договору шляхом укладення відповідних додаткових угод.

Так, згідно з додатковою угодою № 2 від 12.08.2022 пункт 4.4 Договору остаточно викладено у наступній редакції: Оплата Виконавцю за виконані роботи проводиться при підписанні форм КБ-2в та КБ-3 у термін не більше 7 (семи) банківських діб з моменту пред'явлення, але не пізніше 31.11.2022, а пункт 5.1 Договору згідно з Додатковою угодою № 4 від 14.11.2022 викладений в такій редакції: Термін виконання робіт: з 03.02.2022 до 30.11.2022.

Порядок здачі і приймання робіт визначений розділом XII Договору.

Зокрема, пунктом 12.1 Договору передбачено, що після виконання всіх передбачених проектом робіт Виконавець здає об'єкт Замовнику в гарантійну експлуатацію. В процесі здачі-приймання об'єкту сторони перевіряють відповідність закінчених робіт умовам цього Договору. Здача приймання здійснюється протягом 5 (п'яти) робочих днів після одержання Замовником листа від Виконавця про готовність об'єкта або його частини до експлуатації.

Здача-приймання робіт після закінчення будівництва об'єкту проводиться у відповідності до Постанови КМУ від 13.04.2011 № 461 (зі змінами). З моменту здачі об'єкту Замовник відповідає за його збереження (п. 12.2 Договору).

При виявленні недоробок, що заважають освоєнню виробничих потужностей, Акт здачі об'єкту в експлуатацію сторонами підписується, а на недоробки складається Акт з визначенням терміном їх усунення (п.12.3 Договору).

Згідно з абз. 2 п. 13.1 Договору Замовник на договірних засадах доручає здійснення технічного нагляду за будівництвом, включаючи перевірку форм КБ-2в та КБ-3 ФОП Семеняченку О.І. (третя особа у справі) в особі інженера технічного нагляду 1 категорії (будівництво) Семеняченко Олександра Івановича (кваліфікаційний сертифікат серія АТ № 009329, виданий 29.10.2021).

Пунктом 13.5 Договору передбачено, що за невиконання своїх зобов'язань передбачаються штрафні санкції. Сторона, винна в затримці обумовлених Договором строків, сплачує пеню за кожен день затримки розміром 0,05 % від ставки Нацбанку (на момент подачі претензії) у перші два місяці і величиною 0,1 % за кожен наступний день до фактичного виконання зобов'язань. Загальну суму пені обмежено до 10 % від кошторисної вартості робіт.

Розділом XV Договору сторони врегулювали дію обставин непереборної сили на можливість виконання зобов'язань за Договором.

Так, пунктом 15.1 узгоджено, що сторони звільняються від відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язань за цим Договором у разі виникнення обставин непереборної сили, які не існували під час укладення Договору та виникли поза волею сторін (аварія, катастрофа, стихійне лихо, епідемія, епізоотія, війна тощо). Доказом виникнення обставин непереборної сили та строку їх дії є відповідні документи, які видаються відповідними органами (п.15.3 Договору). У разі, коли строк дії обставин непереборної сили перевищує 60 днів, кожна із сторін в установленому порядку має право розірвати цей Договір.

Як передбачено пунктом 17.1 цей Договір набирає чинності з моменту підписання і діє до 31.12.2022 або до повного виконання сторонами фінансових зобов'язань по ньому.

Позивач посилається на те, що на виконання власних зобов'язань, визначених умовами Договору, він належно виконав підрядні роботи по об'єкту Будівництво оздоровчого центру з льодовою ареною по проспекту Б. Хмельницького, 46/9, м. Мелітополь, Запорізької області, передав їх, а Відповідач прийняв за Актами за формою КБ-2в, зокрема:

- за Актом № 3 за червень 2022 року від 14.07.2022 загальною вартістю 12 352 159,16 грн.;
- за Актом № 4 за червень 2022 року від 14.07.2022 загальною вартістю 944 997,68 грн.;
- за Актом № 5 за червень 2022 року від 14.07.2022 загальною вартістю 3 035 583,98 грн.;
- за Актом № 6 за червень 2022 року від 14.07.2022 загальною вартістю 8 702 947,93 грн.;
- за Актом № 7 за червень 2022 року від 14.07.2022 загальною вартістю 576 948,00 грн.;
- за Актом № 8 за серпень 2022 року від 15.08.2022 загальною вартістю 4 674 859,14 грн.;
- за Актом № 9 за серпень 2022 року від 15.08.2022 загальною вартістю 3 427 750,72 грн.;
- за Актом № 10 за серпень 2022 року від 15.08.2022 загальною вартістю 3 427 750,72 грн.;
- за Актом № 11 за серпень 2022 року від 15.08.2022 загальною вартістю 7 035 380,03 грн.;
- за Актом № 12 за вересень 2022 року від 22.09.2022 загальною вартістю 723 659,03 грн.;
- за Актом № 13 за вересень 2022 року від 22.09.2022 загальною вартістю 1 174 659,61 грн.;
- за Актом № 14 за вересень 2022 року від 22.09.2022 загальною вартістю 1 816 260,12 грн.;
- за Актом № 15 за листопад 2022 року від 14.11.2022 загальною вартістю 5 044 036,86 грн.;
- за Актом № 16 за листопад 2022 року від 25.11.2022 загальною вартістю 844 064,63 грн.;
- за Актом № 17 за листопад 2022 року від 25.11.2022 загальною вартістю 4 853 328,86 грн., а всього на загальну суму 56 090 745,20 грн.

Перелічені вище Акти скріплені підписами уповноважених осіб позивача і відповідача та печатками підприємств, а також мають підписи особи, що здійснювала технічний нагляд, а саме ФОП Семеняченко О.І.

В порушення власних зобов'язань відповідач не оплатив вказані роботи.

Як слідує з пояснень директора ТОВ МЕЛІСІТІ Новосельцева Володимира Вікторовича, які викладені в довідці вих. № 2 від 19.12.2023 та надані суду разом із заявою про усунення недоліків позовної заяви, у зв'язку із початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України та початком тимчасової окупації міста Мелітополь з 25.02.2022, підготувати усі необхідні за Договором № 1 Р/22 документи у визначений строк було неможливим. Після евакуації підприємства на підконтрольну територію України та знаходження у безпечному місці, позивач спільно з особою, якою здійснювався технічний нагляд, сформував Акти виконаних робіт, після чого ці Акти передавалися Департаменту капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області, який, в свою чергу, здійснював поступову реєстрацію відповідних документів у Державній казначейській службі України.

Директор ТОВ МЕЛІСІТІ також стверджує, що роботи приймалися протягом всього будівництва технічним наглядом, паралельно складалася виконавча документація та велись журнали

авторського нагляду та будівельних робіт, роботи прийняті технічним наглядом до 21.02.2022 включно.

Замовнику передавалися Акти виконаних робіт, які вже пройшли перевірку технічного нагляду стосовно обсягів, норм та розцінок та скріплені підписом особи, якою здійснювався технічний нагляд.

З пояснень третьої особи, що не заявляє самостійних вимог щодо предмету спору на стороні відповідача, ФОП Семеняченко О.І. вбачається, що на підставі Договору № 9 від 08.02.2022 про здійснення технічного нагляду у будівництві до підрядного контракту № 1 Р/22 від 03.02.2022 Будівництво оздоровчого центру з льодовою ареною по просп. Б.Хмельницького, 46/9, м. Мелітополь, Запорізької області ФОП Семеняченко О.І. надавалися послуги Департаменту капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області пов'язані зі здійсненням технічного нагляду за виконанням будівельних робіт та перевіркою актів виконаних будівельних робіт (форми КБ-2в та КБ-3) на об'єкті Будівництво оздоровчого центру з льодовою ареною по просп. Б.Хмельницького, 46/9, м. Мелітополь, Запорізької області.

Будівельні роботи на Об'єкті виконував підрядник ТОВ МЕЛСІТІ.

ФОП Семеняченко О.І. проводив перевірку наявності необхідних документів, відповідності виконаних будівельно-монтажних робіт проектно-кошторисній документації, ДСТУ, будівельних норм і правил, технічних умов та інших нормативних документів, відповідності обсягів та якості виконаних будівельно-монтажних робіт проектно-кошторисній документації, вів облік обсягів будівельно-монтажних робіт, проводив разом із Замовником та Підрядником огляд та оцінку результатів виконаних робіт, у тому числі прихованих, і конструктивних елементів, виконував інші функції, пов'язані з технічним наглядом на Об'єкті, у т.ч. здійснював перевірку форм КБ-2в та КБ-3.

Як стверджує третя особа, всі роботи згідно з проектно-кошторисною документацією виконані ТОВ МЕЛСІТІ упродовж лютого 2022 року до 24.02.2022.

Зі сторони технічного нагляду будь-яких претензій до обсягів та якості виконаних будівельних робіт не було.

Після початку окупації міста Мелітополь ФОП Семеняченко О.І. місто не залишав.

Приблизно у травні 2022 року з ФОП Семеняченко О.І. зв'язався директор ТОВ МЕЛСІТІ Новосельцев Володимир Вікторович з проханням про перевірку Актів форми КБ-2в та КБ-3 №, № 3-17.

ФОП Семеняченко О.І. повідомив директору ТОВ МЕЛСІТІ, що у нього збереглась проектно-кошторисна документація на Об'єкт та інша необхідна інформація і він може перевірити ці форми КБ-2в та КБ-3, однак перебуває в м. Мелітополь.

ФОП Семеняченко О.І. запропонував здійснювати обмін Актами за допомогою волонтерів або місцевих жителів, які виїжджали/приїжджали з/до міста Мелітополь до/з не окупованої частини України.

Таким чином, позивач складав Акти приймання виконаних будівельних робіт, передавав їх ФОП Семеняченку О.І. за допомогою волонтерів у місто Мелітополь, а ФОП Семеняченко О.І. після перевірки та скріплення власним підписом повертав позивачу у м. Запоріжжя в аналогічний спосіб.

У зв'язку з частими перебоями у роботі мобільного зв'язку та Інтернету, а також неможливістю скріпити форми електронним підписом, передача вказаних документів через e-mail або месенджери фактично була неможлива.

Після цього, Акти підписувалися зі сторони позивача і передавалися відповідачу для підписання.

Предметом спору у даній справі є вимоги ТОВ МЕЛСІТІ до Департаменту капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області про стягнення 69 052 964,35 грн. заборгованості за Договором № 1 Р/22 від 03.02.2022 про закупівлю робіт за державні кошти по об'єкту Будівництво оздоровчого центру з льодовою ареною по проспекту Б. Хмельницького, 46/9, м. Мелітополь Запорізької області.

Так, позивачем заявлені вимоги про стягнення з Департаменту капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області 56 090 745,20 грн. основного боргу за виконані роботи згідно Актів за формою КБ-2в №, № 3-17.

Крім того, у зв'язку із невиконанням відповідачем своїх зобов'язань щодо повної та своєчасної оплати виконаних робіт, позивачем на підставі умов п. 13.5 Договору та положень ст. 625 ЦК України нараховані та заявлені до стягнення пеня в розмірі 5 609 064,52 грн., інфляційні втрати в сумі 5 247 561,00 грн. та 3 % річних в розмірі 2 105 593,55 грн.

За наслідками розгляду позову Господарським судом Запорізької області прийнято оскаржуване рішення у даній справі.

Оцінка аргументів учасників справи і висновків суду першої інстанції

Відповідно до ст.269 ГПК України суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними у ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарги (ч. 1). Суд апеляційної інстанції досліджує докази, що стосуються фактів, на які учасники справи посилаються в апеляційній скарзі та (або) відзиві на неї (ч. 2). Докази, які не були подані до суду першої інстанції, приймаються судом лише у виняткових випадках, якщо учасник справи надав докази неможливості їх подання до суду першої інстанції з причин, що об'єктивно не залежали від нього (ч. 3). Суд апеляційної інстанції не обмежений доводами та вимогами апеляційної скарги, якщо під час розгляду справи буде встановлено порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення, або неправильне застосування норм матеріального права (ч. 4).

Апеляційний господарський суд, переглядаючи в апеляційному порядку оскаржуване судові рішення, в межах доводів та вимог апеляційної скарги та на підставі встановлених фактичних обставин справи, перевіrivши правильність застосування судом попередньої інстанції норм матеріального і процесуального права, дійшов висновку, що апеляційна скарга позивача підлягає задоволенню, з наступних підстав.

Розглянувши апеляційну скаргу, колегія суддів зазначає наступне.

Як свідчать матеріали справи, предметом даного позову є вимоги Товариства з обмеженою відповідальністю «МЕЛСІТІ» до Департаменту капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області про стягнення 69 052 964,35 грн заборгованості за Договором від 03.02.2022 № 1 Р/22 про закупівлю робіт за державні кошти по об'єкту «Будівництво оздоровчого центру з льодовою ареною по проспекту Б. Хмельницького, 46/9, м. Мелітополь Запорізької області», з яких: 56 090 745,20 грн основного боргу за виконані роботи, 5 609 064,52 грн пені, 5 247 561,00 грн інфляційних втрат та 2 105 593,55 грн 3 % річних.

Предметом доказування у даній справі є факт реального виконання позивачем підрядних будівельних робіт за вказаним договором, належність їх прийняття замовником, виникнення

грошового зобов'язання щодо їх оплати, наявність і розмір простроченої заборгованості, а також обґрунтованість нарахування пені, 3 % річних та інфляційних втрат з урахуванням доводів сторін щодо дії обставин непереборної сили та правового режиму тимчасово окупованої території.

Відмовляючи в задоволенні позовних вимог повністю, суд першої інстанції виходив з того, що позивачем належним чином не доведено реальності виконання господарської операції з виконання підрядних робіт на заявлену суму до моменту окупації міста Мелітополя, підписані сторонами у липні-листопаді 2022 року акти за формою КБ-2в та КБ-3 не є належними первинними документами через неможливість замовника фактично перевірити та прийняти роботи на окупованій території, а також дійшов висновку про нікчемність таких актів як правочинів відповідно до положень статті 13 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

Проте колегія суддів не погоджується з такими висновками місцевого господарського суду та зазначає наступне.

Відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 11 ЦК України підставами виникнення цивільних прав та обов'язків, зокрема, є договори та інші правочини.

Статтею 629 ЦК України встановлено, що договір є обов'язковим для виконання сторонами.

Частиною 1 ст. 632 ЦК України визначено, що ціна в договорі встановлюється за домовленістю сторін.

Зміна ціни після укладення договору допускається лише у випадках і на умовах, встановлених договором або законом. Зміна ціни в договорі після його виконання не допускається (ч. 2, 3 ст. 632 ЦК України).

Якщо договором підряду не передбачена попередня оплата виконаної роботи або окремих її етапів, замовник зобов'язаний сплатити підрядникові обумовлену ціну після остаточної здачі роботи за умови, що роботу виконано належним чином і в погоджений строк або, за згодою замовника, - достроково (ч. 1 ст. 854 ЦК України).

Частиною 4 ст. 879 ЦК України оплата робіт проводиться після прийняття замовником збудованого об'єкта (виконаних робіт), якщо інший порядок розрахунків не встановлений за погодженням сторін.

Частинами 1, 2 ст. 875 ЦК України визначено, що за договором будівельного підряду підрядник зобов'язується збудувати і здати у встановлений строк об'єкт або виконати інші будівельні роботи відповідно до проектно-кошторисної документації, а замовник зобов'язується надати підрядникові будівельний майданчик (фронт робіт), передати затверджену проектно-кошторисну документацію, якщо цей обов'язок не покладається на підрядника, прийняти об'єкт або закінчені будівельні роботи та оплатити їх. Договір будівельного підряду укладається на проведення нового будівництва, капітального ремонту, реконструкції (технічного переоснащення) підприємств, будівель (зокрема житлових будинків), споруд, виконання монтажних, пусканалагоджувальних та інших робіт, нерозривно пов'язаних з місцезнаходженням об'єкта.

Згідно з ч. 1 ст. 877 ЦК України підрядник зобов'язаний здійснювати будівництво та пов'язані з ним будівельні роботи відповідно до проектно-кошторисної документації, що визначає обсяг і зміст робіт та інші вимоги, які ставляться до робіт та до кошторису, що визначає ціну робіт. Підрядник зобов'язаний виконати усі роботи, визначені у проектній документації та в кошторисі (проектно-кошторисній документації), якщо інше не встановлено договором будівельного підряду.

Відповідно до ч. 4 ст. 882 ЦК України передання робіт підрядником і прийняття їх замовником оформлюється актом, підписаним обома сторонами. У разі відмови однієї із сторін від підписання акта, про це вказується в акті і він підписується другою стороною.

Замовник має право відмовитися від прийняття робіт у разі виявлення недоліків, які виключають можливість використання об'єкта для вказаної в договорі мети та не можуть бути усунені підрядником, замовником або третьою особою (ч. 6 ст. 882 ЦК України).

Частинами 1-3 ст. 853 ЦК України закріплено, що замовник зобов'язаний прийняти роботу, виконану підрядником відповідно до договору підяду, оглянути її і в разі виявлення допущених у роботі відступів від умов договору або інших недоліків негайно заявити про них підрядникові.

Якщо замовник не зробить такої заяви, він втрачає право у подальшому посилається на ці відступи від умов договору або недоліки у виконаній роботі.

Замовник, який прийняв роботу без перевірки, позбавляється права посилається на недоліки роботи, які могли бути встановлені при звичайному способі її прийняття (явні недоліки).

Якщо після прийняття роботи замовник виявив відступи від умов договору підяду або інші недоліки, які не могли бути встановлені при звичайному способі її прийняття (приховані недоліки), у тому числі такі, що були умисно приховані підрядником, він зобов'язаний негайно повідомити про це підрядника.

У ч. 1 ст. 858 ЦК України визначено якщо робота виконана підрядником з відступами від умов договору підяду, які погіршили роботу, або з іншими недоліками, які роблять її непридатною для використання відповідно до договору або для звичайного використання роботи такого характеру, замовник має право, якщо інше не встановлено договором або законом, за своїм вибором вимагати від підрядника: 1) безоплатного усунення недоліків у роботі в розумний строк; 2) пропорційного зменшення ціни роботи; 3) відшкодування своїх витрат на усунення недоліків, якщо право замовника усувати їх встановлено договором.

Відповідно до ст. 74 ГПК України кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень.

У ст. 76, 77 ГПК України визначено, що належними є докази, на підставі яких можна встановити обставини, які входять в предмет доказування. Обставини, які відповідно до законодавства повинні бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватись іншими засобами доказування.

Згідно зі ст. 78, 79 ГПК України достовірними є докази, створені (отримані) за відсутності впливу, спрямованого на формування хибного уявлення про обставини справи, які мають значення для справи. Наявність обставини, на яку сторона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, вважається доведеною, якщо докази, надані на підтвердження такої обставини, є більш вірогідними, ніж докази, надані на її спростування. Питання про вірогідність доказів для встановлення обставин, що мають значення для справи, суд вирішує відповідно до свого внутрішнього переконання.

Статтею 86 ГПК України передбачено, що суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів. Жодні докази не мають для суду заздалегідь встановленої сили. Суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також вірогідність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності. Суд надає оцінку як зібраним у справі доказам в цілому, так і кожному доказу (групі однотипних доказів), який міститься у справі, мотивує відхилення або врахування кожного доказу (групи доказів).

Згідно зі ст. 13 ГПК України судочинство у господарських судах здійснюється на засадах змагальності сторін.

Учасники справи мають рівні права щодо здійснення всіх процесуальних прав та обов'язків, передбачених цим Кодексом.

Кожна сторона повинна довести обставини, які мають значення для справи і на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених законом.

Кожна сторона несе ризик настання наслідків, пов'язаних з вчиненням чи невчиненням нею процесуальних дій.

Як вбачається з матеріалів справи, між Товариством з обмеженою відповідальністю «МЕЛСІТІ» (виконавець, позивач) та Департаментом капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області (замовник, відповідач) 03.02.2022 було укладено Договір № 1 Р/22 про закупівлю робіт за державні кошти по об'єкту «Будівництво оздоровчого центру з льодовою ареною по проспекту Б. Хмельницького, 46/9, м. Мелітополь Запорізької області» на загальну суму 59 521 307,20 грн.

За умовами укладеного правочину та додаткових угод до нього (зокрема, додаткової угоди № 2 від 12.08.2022 та додаткової угоди № 4 від 14.11.2022) сторони погодили кінцевий термін виконання робіт до 30.11.2022, а розрахунки визначили шляхом проміжних платежів на підставі підписаних довідок форми КБ-3 та актів приймання виконаних будівельних робіт форми КБ-2в у строк не більше 7 банківських діб з моменту їх пред'явлення, але не пізніше 31.11.2022.

На підтвердження належного виконання підрядних зобов'язань позивачем долучено до матеріалів справи 15 актів приймання виконаних будівельних робіт за формою КБ-2в: №, № 3, 4, 5, 6, 7 від 14.07.2022 за червень 2022 року; №, № 8, 9, 10, 11 від 15.08.2022 за серпень 2022 року; №, № 12, 13, 14 від 22.09.2022 за вересень 2022 року; № 15 від 14.11.2022 за листопад 2022 року; №, № 16 і 17 від 25.11.2022 за листопад 2022 року на загальну суму 56 090 745,20 грн.

Усі вказані акти підписані уповноваженими представниками позивача та відповідача, скріплені їхніми гербовими печатками без жодних зауважень щодо обсягу, строків, вартості чи якості виконаних робіт, а також містять підпис та особисту печатку інженера технічного нагляду 1 категорії ФОП Семеняченка О.І. (кваліфікаційний сертифікат серії АТ № 009329 від 29.10.2021), якому замовник делегував нагляд за будівництвом та перевірку форм КБ-2в і КБ-3 відповідно до пункту 13.1 Договору та окремого договору № 9 від 08.02.2022.

Колегія суддів зазначає, що суд першої інстанції дійшов помилкових висновків щодо повної відмови в задоволенні позовних вимог, з огляду на таке.

Ухвалюючи рішення про повну відмову в позові, місцевий господарський суд залишив поза увагою факт того, що відповідач у поданому до суду відзиві на позовну заяву від 12.01.2024 (вх. № 849/08-08/24 від 15.01.2024) факт укладення договору визнав, підтвердив прийняття будівельних робіт за всіма спірними актами на суму 56 090 745,20 грн, зазначив про відсутність претензій до позивача та заявив про визнання основного боргу, прохаючи суд задовольнити позов у цій частині.

Заперечення замовника стосувалися виключно нарахувань пені, 3 % річних та інфляційних втрат у зв'язку з форс-мажорними обставинами (військовою агресією та окупацією міста Мелітополя).

Окрім цього, відповідач офіційно зазначив про реєстрацію зазначеного грошового зобов'язання та відповідних платіжних інструкцій у Державній казначейській службі України.

Відповідно до пункту 1 частини другої статті 46 Господарського процесуального кодексу України відповідач має право визнати позов повністю або частково на будь-якій стадії судового процесу.

Згідно з частиною першою статті 191 ГПК України відповідач може визнати позов на будь-якій стадії провадження у справі, зазначивши про це в заяві по суті справи або в окремій письмовій заяві.

За приписами частини четвертої статті 191 ГПК України у разі визнання відповідачем позову суд за наявності для того законних підстав ухвалює рішення про задоволення позову. Якщо визнання

відповідачем позову суперечить закону або порушує права чи інтереси інших осіб, суд постановляє ухвалу про відмову у прийнятті визнання відповідачем позову і продовжує судовий розгляд.

Системний аналіз наведених норм свідчить про те, що визнання позову є безумовним процесуальним правом відповідача, яке є проявом засади диспозитивності господарського судочинства. У разі реалізації відповідачем свого права на часткове визнання заявлених позовних вимог, за умови відсутності порушень закону та прав третіх осіб, суд ухвалює рішення про задоволення позову у відповідній визнаній частині.

Окрім того, процесуальне волевиявлення відповідача щодо визнання певної вимоги має безпосередній зв'язок із доказуванням обставин справи.

Відповідно до частини першої статті 75 ГПК України обставини, які визнаються учасниками справи, не підлягають доказуванню, якщо у суду немає обґрунтованого сумніву щодо їх достовірності або добровільності визнання.

При цьому за змістом частини четвертої статті 165 ГПК України, якщо відзив на позовну заяву не містить вказівки на незгоду відповідача з будь-якою з обставин, на яких ґрунтуються позовні вимоги, відповідач вважається таким, що визнає ці обставини.

Однією з основоположних засад господарського судочинства є принцип диспозитивності, зміст якого відповідно до статті 14 Господарського процесуального кодексу України полягає в тому, що суд розглядає справи не інакше як за зверненням особи, поданим відповідно до цього Кодексу, в межах заявлених нею вимог і на підставі доказів, поданих учасниками справи або витребуваних судом у передбачених цим Кодексом випадках. Учасник справи розпоряджається своїми правами щодо предмета спору на власний розсуд.

Реалізація цієї засади означає, що саме сторони визначають коло фактичних обставин, які підлягають доказуванню, а також обсяг вимог та заперечень, з якими вони звертаються до суду за захистом своїх прав чи інтересів. Суд, зберігаючи об'єктивність та неупередженість, сприяє учасникам справи в реалізації їхніх процесуальних прав, однак не вправі перебирати на себе ініціативу щодо оспорення тих обставин, які прямо та добровільно погоджені самими сторонами.

З огляду на це, за відсутності обґрунтованих сумнівів у добровільності процесуальної позиції відповідача, без ініціювання сторонами питання щодо недійсності договору чи підписаних первинних документів, а також за відсутності висновків експертизи на спростування відомостей, зафіксованих у формах КБ-2в і КБ-3, місцевий господарський суд дійшов передчасних і помилкових висновків про відсутність підстав для стягнення суми основного боргу, поставивши під сумнів реальність виконання підрядних робіт поза межами дійсного предмету спору та всупереч узгодженій позиції обох учасників справи.

Суд першої інстанції відмовив у позові, пославшись на те, що оскільки об'єкт будівництва опинився в тимчасовій окупації з 25.02.2022, а акти підписані в липні-листопаді 2022 року суб'єктами, які змінили податкову адресу на підконтрольну територію лише у 2023 році, ці акти є нікчемними правочинами в силу положень частини 2 статті 13 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». Цей висновок колегія суддів вважає хибним.

За змістом статті 202 ЦК України правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Натомість, відповідно до частини 1 статті 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, тобто документи, які фіксують та підтверджують факти здійснення господарських операцій.

Акти за формою КБ-2в є саме первинними бухгалтерськими документами, які лише фіксують факт, вартість та фізичний обсяг виконаного підрядником обов'язку, а не окремими самостійними договорами чи угодами. Правовою підставою виникнення прав та обов'язків у цій справі є сам Договір підряду № 1 Р/22, укладений сторонами 03.02.2022 до початку повномасштабного вторгнення та запровадження правового режиму окупації на території міста Мелітополя.

Вказаний висновок повністю узгоджується з усталеною практикою Верховного Суду: у постанові від 11.04.2018 у справі № 910/12827/17 суд касаційної інстанції вказав, що акти приймання-передачі за своєю природою не є правочинами у розумінні статті 202 ЦК України; у постановках від 11.06.2018 у справі № 916/613/17, від 20.07.2021 у справі № 911/1707/18, від 26.01.2022 у справі № 911/2525/19 та від 23.02.2022 у справі № 922/2182/21 Верховний Суд послідовно підкреслює: оформлення первинного документа є процесом виконання вже існуючого договору; оскільки акт не має ознак правочину, положення щодо недійсності правочинів до нього не застосовуються.

Відтак, встановлена статтею 13 Закону України № 1207-VII правова санкція у вигляді нікчемності поширюється виключно на правочини (договори), вчинені суб'єктами з ТОТ після окупації, і не може бути застосована до оформлення первинних документів, які засвідчують виконання контракту, укладеного на підконтрольній території України до окупації населеного пункту.

Щодо оцінки реальності господарської операції та доктрини заборони суперечливої поведінки

Суд першої інстанції послався на висновки Об'єднаної палати Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 02.06.2023 у справі № 914/2355/21 про те, що «основною первинною ознакою господарської операції є її реальність, а наявність документів є вторинною ознакою». Ця позиція ВС покликана захищати підрядника від недобросовісного ухилення замовника від оформлення документів за фактично виконану роботу.

Реальність виконання будівельних робіт у повному обсязі підтверджується належними та допустимими доказами: експертними звітами та проєктною документацією: наявністю позитивних експертних звітів № 08-0035/01-21 від 01.03.2021 та № 0301-21Е від 06.12.2021, за якими здійснювалося будівництво та закупівля додаткових робіт за Договором № 1 Р/22; доказами фізичного існування об'єкта: долученими фотоматеріалами та загальновідомим фактом готовності льодової арени; позицією технічного нагляду: сертифікований інженер технагляду ФОП Семеняченко О.І. у детальних письмових поясненнях суду (вх. № 4756/08-08/24 від 09.04.2024) прямо підтвердив, що всі роботи були фактично завершені позивачем до 21.02.2022, оглянуті в натурі без жодних претензій щодо якості та обсягів, а передача підписаних форм КБ-2в та КБ-3 після початку окупації здійснювалася за допомогою волонтерів через лінію розмежування у місті Запоріжжі як єдиний можливий засіб документування в умовах війни.

Відповідно до Порядку здійснення технічного нагляду під час будівництва об'єкта архітектури (постанова КМУ № 903 від 11.07.2007) інженер технагляду є самостійним сертифікованим учасником процесу з персональною відповідальністю за засвідчення виконаних робіт. Суд першої інстанції не взяв до уваги підписи технагляду, спираючись на неможливість виконання робіт у лютому 2022 року.

За правилами статті 79 ГПК України стандарт «вірогідності доказів» покладає на суд обов'язок співставлення наданих доказів: докази позивача (договір, акти, фотоальбом, пояснення технагляду, довідка казначейства) є незрівнянно більш вірогідними, ніж протилежні доводи, адже відповідач факту виконання взагалі не спростовував.

Також дії відповідача, який підписав акти, подав платіжні інструкції на реєстрацію до Казначейства та визнав основний борг у відзиві, виключають право суду чи відповідача ставити під сумнів існування боргу. Це суперечить фундаментальному принципу добросовісності (пункт 6 статті 3 ЦК України) та доктрині заборони суперечливої поведінки (*venire contra factum proprium*),

сформульованій Верховним Судом у постановах від 30.07.2020 у справі № 357/7734/18 та від 07.10.2020 у справі № 450/2286/16-ц.

Таким чином, позовна вимога ТОВ «МЕЛСІТІ» про стягнення основного боргу в розмірі 56 090 745,20 грн є законною, обґрунтованою та підлягає задоволенню у повному обсязі.

Щодо стягнення 3% річних, інфляційних втрат та пені

Суд першої інстанції ототожнив форс-мажорні обставини з підставою для анулювання обов'язку з оплати фактично виконаних робіт.

Відповідно до частини 1 статті 617 ЦК України обставини непереборної сили звільняють виключно від відповідальності за невиконання зобов'язання, але не звільняють боржника від обов'язку виконати саме зобов'язання (сплатити кошти за виконані роботи).

Відповідно до правової позиції Великої Палати Верховного Суду постанова від 05.07.2019 у справі № 905/600/18, нарахування інфляційних втрат та 3 % річних за частиною 2 статті 625 ЦК України не є штрафними санкціями (мірою відповідальності), а виступають особливою формою відшкодування матеріальних втрат кредитора від знецінення грошових коштів.

Посилання відповідача на загальний лист ТПП України № 2024/02.0-7.1 від 28.02.2022 є безпідставним, оскільки згідно з послідовною практикою Верховного Суду (постанови КГС ВС від 07.06.2023 у справах № 912/750/22 та № 906/540/22; від 03.08.2023 у справі № 916/628/22; від 12.06.2024 у справі № 910/6306/21) цей лист не має статусу індивідуального сертифіката, виданого за конкретним договором, а факт воєнного стану не звільняє автоматично від оплати за отриманий результат робіт.

Перевіряючи обґрунтованість заявлених до стягнення сум пені, трьох процентів річних та інфляційних втрат, а також правильність визначення періодів прострочення виконання грошового зобов'язання, колегія суддів виходить із наступного.

Порядок здійснення розрахунків між сторонами визначено пунктом 4.4 Договору (в редакції Додаткової угоди № 2 від 12.08.2022), згідно з яким оплата виконавцю за виконані роботи проводиться при підписанні форм КБ-2в та КБ-3 у термін не більше 7 (семи) банківських діб з моменту пред'явлення, але не пізніше 31.11.2022.

Крім того, додатковою угодою № 4 від 14.11.2022 сторони виклали пункт 5.1 Договору в новій редакції, встановивши: «Термін виконання робіт: з 03.02.2022 по 30.11.2022», а також виклали в новій редакції Додаток № 1 (План фінансування будівництва на 2022 рік) та Додаток № 2 (Календарний графік виконання робіт на 2022 рік), якими безпосередньо узгодили здійснення фінансування та виконання будівельно-монтажних робіт у листопаді 2022 року на суму 56 166 928,20 грн.

За приписами статей 253, 254 ЦК України перебіг строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок. Перебіг строку, визначеного банківськими днями, обчислюється з урахуванням операційних робочих днів банківських установ без урахування вихідних днів.

Дослідивши наданий позивачем помісячний розрахунок заборгованості, колегія суддів встановила, що при визначенні початкових дат прострочення за окремими актами форми КБ-2в позивачем допущено неточності: семиденний строк обчислювався за календарними, а не за банківськими днями (зокрема щодо актів за серпень та листопад 2022 року), що спричинило розбіжність днів відліку.

Крім того, нарахування інфляційних втрат за частиною другою статті 625 ЦК України розпочато позивачем з середини відповідних місяців без врахування позиції щодо обрахунку індексу інфляції за повні місяці прострочення.

Водночас колегія суддів зазначає, що відповідно до статей 13, 74 ГПК України судочинство у господарських судах здійснюється на засадах змагальності. Кожна сторона повинна довести обставини, на які вона посилається, та несе ризик настання наслідків учинення або невчинення відповідних процесуальних дій.

Відповідач власного контррозрахунку не надав.

Здійснивши власний розрахунок 3% річних та інфляційних втрат, колегія суддів зазначає, що:

- за актами № 3 7 від 14.07.2022 на загальну суму 25 612 636,75 грн: 7 банківських днів спливали 25.07.2022, відтак прострочення виникло з 26.07.2022. Період нарахування 3 % річних становить 493 дні (з 26.07.2022 по 30.11.2023), а належна сума складає 1 037 837,04 грн.

Інфляційні втрати правомірно нараховані за повні місяці прострочення з серпня 2022 року по жовтень 2023 року із сукупним індексом 111,186 % та складають 2 864 992,88 грн;

- за актами № 8 11 від 15.08.2022 на загальну суму 16 022 099,39 грн: семиденний строк у банківських днях (16, 17, 18, 19, 22, 23 та 24 серпня 2022 року) закінчився 24.08.2022, оскільки 24 серпня під час дії воєнного стану було робочим днем (частина шоста статті 6 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»). Відтак прострочення почалося з 25.08.2022 (а не з 23.08.2022, як визначив позивач) і тривало 463 дні (замість 465 днів), розмір 3 % річних становить 609 717,58 грн (замість заявлених 612 351,46 грн, завищення на 2 633,88 грн).

Інфляційні втрати нараховані з першого повного місяця прострочення - вересня 2022 року по жовтень 2023 року (індекс 109,976 %) та складають 1 598 402,88 грн;

- за актами № 12 14 від 22.09.2022 на загальну суму 3 714 578,76 грн: 7 банківських днів (23, 26, 27, 28, 29, 30 вересня та 3 жовтня 2022 року з виключенням вихідних днів 24, 25 вересня та 1, 2 жовтня) закінчилися 03.10.2022. Відтак прострочення почалося з 04.10.2022 (а не з 30.09.2022) і становить 423 дні (замість 427 днів), належна сума 3 % річних складає 129 145,06 грн (замість заявлених 130 366,44 грн, завищення на 1 221,38 грн).

Інфляційні втрати за повні місяці прострочення з жовтня 2022 року по жовтень 2023 року (індекс 107,925 %) становлять 294 405,04 грн;

- за актом № 15 від 14.11.2022 на суму 5 044 036,86 грн: 7 банківських днів (15, 16, 17, 18, 21, 22 та 23 листопада 2022 року) спливали 23.11.2022. Початком прострочення є 24.11.2022 (а не 22.11.2022), а період становить 372 дні (замість 374 днів), розмір 3 % річних складає 154 223,07 грн (замість заявлених 155 052,31 грн, завищення на 829,24 грн).

Інфляційні втрати нараховані за період з грудня 2022 року по жовтень 2023 року (індекс 104,561 %) і складають 229 957,64 грн;

- за Актами № 16 та № 17 від 25.11.2022 на суму 5 697 393,49 грн: з огляду на встановлений пунктом 4.4 Договору кінцевий строк проведення остаточних розрахунків («не пізніше 31.11.2022») прострочення виконання зобов'язання за вказаними актами настало з 01.12.2022 і тривало по 30.11.2023 (365 днів). Оскільки позивачем заявлено 3 % річних лише за 363 дні у сумі 169 985,25 грн, суд не виходить за межі заявлених вимог і приймає до стягнення суму 169 985,25 грн.

Інфляційні втрати за період з грудня 2022 року по жовтень 2023 року за вказаними двома актами складають 259 802,56 грн.

Відтак загальна сума інфляційних втрат становить 5 247 561,00 грн, яка вірно визначена позивачем та підлягає задоволенню в повному обсязі.

Щодо 3 % річних, то за розрахунком суду до стягнення підлягає сума у розмірі 2 100 908,00 грн, у задоволенні решти суми 3 % річних у розмірі 4 685,55 грн слід відмовити.

Дослідивши наданий позивачем розрахунок пені за кожним із 15 актів форми КБ-2в на загальну суму 56 090 745,20 грн, колегія суддів зазначає, що визначений позивачем розмір пені у сумі 5 609 064,52 грн розрахований відповідно до погоджених сторонами договірних умов, обчислений за період фактичного прострочення оплати виконаних робіт і повністю відповідає встановленому пунктом 13.5 Договору граничному розміру штрафних санкцій (10 % від вартості виконаних робіт).

Відповідач контррозрахунку пені суду не надав, правильність застосованих позивачем ставок і математичну точність нарахування пені не спростував.

Таким чином, розрахована позивачем сума пені у розмірі 5 609 064,52 грн є арифметично та методологічно вірною.

Разом з тим, заперечуючи проти позову в частині нарахування пені, 3% річних та інфляційних втрат та просячи відмовити в задоволенні цих вимог, відповідач у поданих додаткових поясненнях також послався на положення частини третьої статті 551 ЦК України щодо можливості врахування істотних обставин при вирішенні питання про стягнення неустойки.

Колегія суддів зазначає, що в силу статей 13, 14, 74 ГПК України господарське судочинство здійснюється на засадах змагальності та диспозитивності, за якими суд розглядає справи в межах заявлених вимог і заперечень учасників справи, а зменшення розміру неустойки на підставі частини третьої статті 551 ЦК України та статті 233 ГК України є правом суду, яке реалізується за наявності обґрунтованого клопотання сторони з доведенням винятковості обставин та явної неспівмірності санкцій наслідкам порушення.

Як вбачається зі змісту відзиву на позовну заяву та додаткових пояснень, прохальна частина заперечень відповідача зведена до вимоги про повну відмову у задоволенні позову в частині пені з підстав дії непереборної сили, тоді як окремого вмотивованого клопотання про зменшення пені до конкретного визначеного розміру відповідач не заявив, обмежившись лише загальним посиланням на положення частини третьої статті 551 ЦК України.

Оскільки обставини непереборної сили в силу частини першої статті 617 ЦК України не підтверджені належними індивідуальними доказами та не звільняють відповідача від цивільно-правової відповідальності за невиконання грошового зобов'язання, а нарахована позивачем пеня повністю відповідає умовам пункту 13.5 укладеного між сторонами Договору та не перевищує погодженого сторонами граничного розміру, колегія суддів дійшла висновку про відсутність правових підстав для звільнення відповідача від сплати пені або втручання у договірне визначення розміру відповідальності, у зв'язку з чим позовна вимога про стягнення пені у розмірі 5 609 064,52 грн підлягає задоволенню в повному обсязі.

Відповідно до частини першої статті 73 ГПК України доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи.

Відповідно до статті 76 ГПК України належними є докази, на підставі яких можна встановити обставини, які входять в предмет доказування. Суд не бере до розгляду докази, які не стосуються предмета доказування. Предметом доказування є обставини, які підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення.

Приписами частини першої статті 79 ГПК України передбачено, що наявність обставини, на яку сторона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, вважається доведеною, якщо докази, надані на підтвердження такої обставини, є більш вірогідними, ніж докази, надані на її спростування.

Згідно з частинами першою, другою, третьою статті 86 ГПК України суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів. Жодні докази не мають для суду заздальгідь встановленої сили. Суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також вірогідність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності. Суд надає оцінку як зібраним у справі доказам в цілому, так і кожному доказу (групі доказів), який міститься у справі, мотивує відхилення або врахування кожного доказу (групи доказів).

Оцінивши надані учасниками справи докази за своїм внутрішнім переконанням відповідно до статті 86 ГПК України, колегія суддів вважає доведеним факт належного виконання Товариством з обмеженою відповідальністю «МЕЛСІТІ» підрядних робіт за Договором № 1 Р/22 від 03.02.2022 на загальну суму 56 090 745,20 грн, прийняття цих робіт замовником без зауважень за двосторонніми актами форми КБ-2в та довідками форми КБ-3, а також наявність у Департаменту капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області непогашеної заборгованості за їх оплату, правомірність нарахування інфляційних втрат та пені у заявлених розмірах, а також трьох процентів річних у визначеній судом сумі.

Ураховуючи викладене, висновок суду першої інстанції про повну відмову в задоволенні позову є помилковим.

Згідно з пунктом 2 частини першої статті 275 ГПК України суд апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги має право скасувати судові рішення повністю або частково і ухвалити нове рішення.

Відповідно до пунктів 1, 4 частини першої статті 277 ГПК України підставами для скасування судового рішення повністю або частково та ухвалення нового рішення є не з'ясування обставин, що мають значення для справи, а також неправильне застосування норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

За таких обставин рішення Господарського суду Запорізької області у справі № 908/3572/23 підлягає скасуванню з ухваленням нового судового рішення про часткове задоволення позовних вимог ТОВ «МЕЛСІТІ».

Висновки суду апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги

У справі «Руїз Торіха проти Іспанії» ЄСПЛ вказав, що відповідно до практики, яка відображає принцип належного здійснення правосуддя, судові рішення мають в достатній мірі висвітлювати мотиви, на яких вони базуються. Хоча пункт 1 статті 6 Конвенції зобов'язує суди обґрунтовувати свої рішення, його не можна тлумачити як такий, що вимагає детальної відповіді на кожен аргумент. Межі такого обов'язку можуть різнитися залежно від природи рішення та мають оцінюватися у світлі обставин кожної справи.

Аналізуючи питання обсягу дослідження доводів скаржника та їх відображення у судовому рішенні, питання вичерпності висновків суду, суд апеляційної інстанції ґрунтується на висновках, що їх зробив Європейський суд з прав людини у справі «Проніна проти України» (Рішення ЄСПЛ від 18.07.2006). Зокрема, ЄСПЛ зазначив, що пункт 1 статті 6 Конвенції зобов'язує суди давати обґрунтування своїх рішень, але це не може сприйматись як вимога надавати детальну відповідь на кожен аргумент. Межі цього обов'язку можуть бути різними в залежності від характеру рішення.

У даній справі апеляційний господарський суд дійшов висновку, що сторонам було надано вичерпну відповідь на всі істотні питання, що виникають при кваліфікації спірних правовідносин як у матеріально-правовому, так і в процесуальному аспектах.

Надавши оцінку доводам апеляційної скарги, дослідивши матеріали справи, перевіривши ще раз правомірність нарахування пені, трьох процентів річних та інфляційних втрат, колегія суддів дійшла висновку, що апеляційна скарга Товариства з обмеженою відповідальністю «МЕЛСІТІ» підлягає частковому задоволенню, а рішення суду першої інстанції скасуванню з ухваленням нового рішення про задоволення позову в частині стягнення основного боргу в сумі 56 090 745,20 грн, інфляційних втрат у сумі 5 247 561,00 грн, пені у сумі 5 609 064,52 грн та 3 % річних у сумі 2 100 908,00 грн, відмовивши у задоволенні позовних вимог про стягнення 3 % річних у сумі 4 685,55 грн.

Судові витрати

Відповідно до частини першої статті 130 ГПК України та ч.3 ст. 7 Закону України «Про судовий збір», у разі визнання позову відповідачем до початку розгляду справи по суті суд повертає позивачу з державного бюджету 50 відсотків судового збору, сплаченого при поданні позову.

Оскільки відповідач на стадії підготовчого провадження у відзиві визнав позовні вимоги щодо основного боргу (56 090 745,20 грн), 50 відсотків судового збору, сплаченого позивачем за цю вимогу в суді першої інстанції, у розмірі 305 224,28 грн підлягають поверненню позивачу з Державного бюджету України, а інші 50 відсотків сплаченого судового збору за цією ж вимогою у розмірі 305 224,27 грн підлягають стягненню з відповідача на користь позивача.

Судовий збір за розгляд справи в суді першої інстанції за іншими позовними вимогами (пеня, 3 % річних, інфляційні втрати), а також судовий збір, сплачений за подання апеляційної скарги, підлягає розподілу між сторонами за правилами статті 129 ГПК України.

З огляду на пропорційний розподіл витрат та часткову відмову в позові щодо 4 685,55 грн трьох процентів річних, сума судового збору за розгляд інших вимог у суді першої інстанції, що покладається на відповідача, становить 141 020,45 грн, а частка збору в розмірі 51,00 грн залишається за позивачем.

Таким чином, загальний розмір витрат зі сплати судового збору за подання позовної заяви, який підлягає стягненню з відповідача на користь позивача, складає 446 244,72 грн.

Судовий збір за розгляд апеляційної скарги підлягає відшкодуванню позивачу за рахунок відповідача пропорційно розміру задоволених вимог у сумі 1 242 869,02 грн, а частка збору в розмірі 84,34 грн, що припадає на відхилену суму трьох процентів річних, покладається на позивача.

Щодо витрат на професійну правничу допомогу колегія суддів зазначає, що в силу ч.ч. 2,3,8 ст. 126 ГПК України їх фактичне понесення має підтверджуватися належними первинними фінансовими документами, договором та детальним описом наданих послуг. Оскільки апелянтом не надано договору про надання правничої допомоги, акта приймання-передачі наданих послуг та документів про їх оплату, а зазначено лише їх орієнтовний розмір, підстави для розподілу в даній постанові відсутні.

Керуючись ст. ст. 129, 269, 270, 275, 277, 281, 282 Господарського процесуального кодексу України, суд

ПОСТАНОВИВ:

Апеляційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «МЕЛСІТІ» задовольнити частково.

Рішення Господарського суду Запорізької області від 18.06.2026 у справі № 908/3572/23 **скасувати.**

Прийняти нове рішення, яким позовну заяву **задовольнити частково.**

Стягнути з Департаменту капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області **на користь** Товариства з обмеженою відповідальністю «МЕЛСІТІ» суму основного боргу у розмірі 56 090 745,20 грн, інфляційні втрати у розмірі 5 247 561,00 грн, 3 % річних у сумі 2 100 908,00 грн, пеню у розмірі 5 609 064,52 грн, витрати зі сплати судового збору за подання позову у розмірі 446 244,72 грн.

У задоволенні решти позовних вимог **відмовити.**

Стягнути з Департаменту капітального будівництва та житлово-комунального господарства Мелітопольської міської ради Запорізької області **на користь** Товариства з обмеженою відповідальністю «МЕЛСІТІ» витрати зі сплати судового збору за подання апеляційної скарги у розмірі **1 242 869,02 грн.**

Повернути Товариству з обмеженою відповідальністю «МЕЛСІТІ» з Державного бюджету України судовий збір у розмірі **305 224,28 (триста п'ять тисяч двісті двадцять чотири грн 28к.),** сплачений при поданні позовної заяви, у зв'язку з визнанням відповідачем частини позовних вимог до початку розгляду справи по суті, про що видати ухвалу.

Видачу наказів та ухвали з внесенням відповідних реквізитів на виконання даної постанови доручити Господарському суду Запорізької області.

Постанова набирає законної сили з дня її ухвалення. Право касаційного оскарження, строк на касаційне оскарження та порядок подання касаційної скарги передбачено ст. ст. 286-289 ГПК України.

Повна постанова складена та підписана 30.09.2026.

Головуючий суддя С.В. Вінніков

Суддя А.М. Висоцький

Суддя О.В. Чус